

De regressu

Τοῦ αὐτοῦ, Ἰωάννου τοῦ Χρυσοστόμου ὅτε ἦλθεν ἀπὸ Ἀσίας

1 Μωϋσῆς ὁ μέγας, ὁ τοῦ Θεοῦ θεράπων, τὸ κεφάλαιον τῶν προφητῶν, ὁ τῆς θαλάσσης ὁδοιπóρος, ὁ τοῦ ἀέρος ἠνίοχος, ὁ τοῦ μάννα τραπεζοποιός, ὁ ῥίφεις παρὰ τῆς τεκούσης καὶ σωθεις παρὰ τῆς πολεμούσης (ἐξέθηκεν μὲν γὰρ αὐτὸν ἡ μήτηρ, ἀνείλατο δὲ αὐτὸν ἡ Αἴγυπτία καὶ ἔθρεψε), ὁ ἐν Αἰγύπτῳ τρεφόμενος καὶ ἐν οὐρανῷ πολιτευόμενος, ὁ τοιοῦτον καὶ τηλικούτον κατὰ τῶν Αἰγυπτίων τρόπαιον στήσας, ὁ θάλασσαν πῆξας καὶ πέτραν διαρρήξας καὶ ὡς φίλος διαλεγόμενος τῷ Θεῷ·

2 Ὁ τοσοῦτος καὶ τηλικούτος, ἵνα τεσσαράκοντα μόνον ἡμέρας καταλίπη τὸν ἑαυτοῦ λαόν, εὔρεν αὐτοὺς στασιάζοντας καὶ παρανομοῦντας. Ἐγὼ δέ, οὔτε τεσσαράκοντα ἡμέρας, ἀλλὰ καὶ πεντήκοντα καὶ ἑκατὸν καὶ πλείους, εὔρον ὑμᾶς καὶ συγκεκροτημένους καὶ φιλοσοφίαν καὶ μείζονα τὴν εὐσέβειαν ἐπιδεικνυμένους· ἀλλ' ἐπειδὴ λαὸς οὗτος ἐκείνου σωφρονέστερος.

3 Διὰ δὴ τοῦτο ἐκεῖνος κατελθὼν κατηγορίας ἔπλεκεν πρὸς τὸν Ἀαρών· ἐγὼ δὲ παραγενόμενος ἐγκώμια ὑφαίνω καὶ στεφάνους συντίθημι· Ὅπου γὰρ παράβασις ἐγκλήματα, ὅπου δὲ κατορθώματα ἔπαινοι καὶ στέφανοι. Διὰ τοῦτο εἰ καὶ πολὺν ἐποίησα χρόνον ἔξω, ἀλλ' ὅμως ἐθάρρουν ὑμῶν τῇ γνώμῃ, τῇ ἀγάπῃ, τῇ πίστει, τῇ εὐνοίᾳ, ὅτι ἦδειν τὴν γυναῖκά μου τὴν ὠρμασμένην σωφρονούσαν.

4 Οὕτω καὶ ἐπὶ τῶν ἔξωθεν γίνεται πραγμάτων· καὶ γὰρ ἀνὴρ, ὅταν μὲν ἀκόλαστον ἔχη γυναῖκα, οὐδὲ προκύπτειν αὐτὴν τῆς οἰκίας συγχωρεῖ· εἰ δέ (f. 389) ποτε καὶ ἀναγκασθῆ ἀποδημῆσαι, ἐπείγεται ταχέως ἐπανελθεῖν, καθάπερ κέντρω τινὶ τῇ ὑποψίᾳ νυττόμενος. Ὁ δὲ σώφρονα ἔχων, ἔξω διάγει, ἀρκοῦντα ἐπίτροπον ἀσφαλείας τὸν τρόπον καταλιπὼν τῆς γυναικός.

5 Τοῦτο ἐγὼ καὶ Μωϋσῆς ἐπάθομεν· ἐκεῖνος μὲν γὰρ, ἐπειδὴ ἀκόλαστον γυναῖκα τὴν συναγωγὴν κατέλιπε, κατεπείγει αὐτὸν ὁ Θεός· «Ἀνάστα, κατάβα, ἠνόμησεν γὰρ ὁ λαός». Ἐγὼ δὲ οὐδὲν τοιοῦτον ἐπίταγμα ἐδεξάμην, ἀλλὰ μετὰ ἀδείας τὰ ἡσθητικότερα ἐθεράπευον· «Οὐ γὰρ χρεῖαν ἔχουσιν οἱ ὑγιαίνοντες ἰατροῦ, ἀλλ' οἱ κακῶς ἔχοντες».

6 Ἄλλ' εἰ καὶ ἀπελείφθην ὑμῶν, οὐ διὰ ὑπεροψίαν, ἀλλὰ διὰ τὸν ὑμέτερον πλοῦτον. Τὰ γὰρ δι' ἐμοῦ, μᾶλλον δὲ διὰ τῆς χάριτος κατορθωθέντα ὑμέτερος στέφανος γίνεται. Καὶ διὰ τοῦτο χαίρω καὶ σκιρτῶ καὶ πέτομαι ὑπὸ τῆς ἡδονῆς. Χαίρω μὲν, ἐρμηνεῦσαι δὲ τὸ μέγεθος τῆς χαρᾶς οὐ δύναμαι. Τί οὖν ἵνα γένηται, πῶς ἵνα μάθητε τὸ μέγεθος τῆς χαρᾶς; Τὸ συνειδὸς ὑμῶν εἰς μαρτυρίαν καλῶ· ἀφ' ὧν γὰρ ὑμεῖς πάσχετε ἐμὲ θεώμενοι, οἴδατε τὰ ἡμέτερα οἷά ἐστιν, ἀπὸ τῆς θεωρίας τῆς ὄψεως πειθόμενοι.

7 Εἰ γὰρ ἐμοῦ τοῦ ἐνὸς ἀνδρὸς παρουσία τοσοῦτον δῆμον τοσαύτης ἡδονῆς ἐνέπλησεν, τοσοῦτων ἀνδρῶν ὅψις ποθουμένων ποίαν ἡδονὴν οὐκ ἀνεργάσεται ψυχῇ τῇ ἐμῇ; Καὶ ὁ μὲν Ἰακώβ ἕνα υἱὸν θεασάμενος τὸν Ἰωσήφ ἔχαιρε καὶ ἀνεζωπυρήθη ὁ γέρον, ἐγὼ δὲ οὐχ ἕνα ἀλλὰ μυριάδας κατ' ἐκεῖνον ὁρῶν καὶ δῆμον ὀλόκληρον.

8 Διὰ ταῦτα χαίρω ὅτι ἀπέλαβον τὸν παράδεισον τὸν ἐμόν, παράδεισον ἐκείνου τοῦ παραδείσου βελτίονα. Ἐκεῖ γὰρ ὄψις ἦν ἐπιβουλεύων, ἐνταῦθα δὲ Χριστὸς μυσθαγωγῶν· ἐκεῖ Εὗα ἀπατώσα, ἐνταῦθα ἡ ἐκκλησία στεφανοῦσα· ἐκεῖ Ἀδὰμ ἀπατώμενος, ἐνταῦθα δῆμος ἀνακηρυττόμενος· ἐκεῖ δένδρα διάφορα, ἐνταῦθα χαρίσματα ποικίλα καὶ πνευματικά. Ἐν τῷ παραδείσῳ δένδρα μαραινόμενα, ἐν τῇ

ἐκκλησία δένδρα μηδέποτε καρπὸν ἀναβάλλοντα (f. 389v)· Καὶ τὸ θαυμαστόν, ὁ παράδεισος οὐ τηρεῖ τὰ φυτὰ μόνον ἀλλὰ καὶ μεταβάλλει τὰ φυτὰ. Ἐὰν εὖρω ἄκανθαν, ἀμπελῶνα ἐργάζομαι, ἐὰν εὖρω ἀγριελαίαν, ἐλαίαν ἀπεργάζομαι. Τοιαύτη γὰρ τῆς γῆς ταύτης ἡ φύσις.

9 Διὰ ταῦτα χαίρω καὶ σκιρτῶ· οὐ μὴν ἐπειδὴ χαίρω, παραλείπω τὴν ἀπολογία. Ἐπειδὴ γὰρ ἡμᾶς ἦρεν τοῦ τοσοῦτου χρόνου τὸ μῆκος, δέξασθέ μου τὴν ἀπολογία, ἀγαπητοί. Εἰ δοῦλον ἐπέμψατέ που, ἐπανελθόντα οὐκ ἂν ἀπητήσατε εὐθύνας; Ποῦ διέτριβες, ποῦ τοσοῦτον χρόνον ἀνήλωσας; Καὶ ἐγὼ δοῦλός εἰμι τῆς ὑμετέρας ἀγάπης· ἠγοράσατέ με οὐκ ἀργύριον καταβαλόντες, ἀλλ' ἀγάπην ἐπιδειξάμενοι· χαίρω τῇ δουλείᾳ ταύτῃ καὶ μηδέποτε λυθείην. Αὕτη γὰρ ἡ δουλεία διαδήματος βελτίων, αὕτη ἡ δουλεία βασιλείαν οὐρανῶν προξενεῖ, αὕτη ἡ δουλεία ἐλευθερίας ἀμείνων, αὕτη ἡ δουλεία ἐν τῷ βήματι ἐκείνῳ θρόνον μοι κατασκευάζει, αὕτη ἡ δουλεία οὐκ ἀνάγκης, ἀλλὰ γνώμης.

10 Τίς γὰρ οὐκ ἂν ἠδέως δουλεύσειεν ὑμῖν οὕτω μανικοῖς οὖσιν ἐρασταῖς; εἰ καὶ λιθίνην εἶχον ψυχὴν, κηροῦ αὐτὴν ἐποίησατε μαλακωτέραν· τί εἶπω τὸν πόθον ὃν ἐπεδείξασθε, τὴν μανίαν τὴν χθὲς καὶ τὴν λύτταν, τὰς βοὰς τὰς ἐν τῇ ἀγορᾷ, ἠγίασατε τὸν ἀέρα, ἐκκλησίαν τὴν πόλιν ἐποίησατε· ἐτιμώμην ἐγὼ καὶ ὁ Θεὸς ἐδέχετο· αἰρετικοὶ κατησχύνοντο, ἡ ἐκκλησία ἐστεφανοῦτο, ὑμεῖς ἀνεκηρύττεσθε. Ἐκκλησίας γὰρ εὐημερία ὅταν ἡ ρίζα τοῖς κλάδοις ἦ συνδεδεμένη, ὅταν ὁ ποιμὴν τοῖς προβάτοις συναυλίζεται.

11 Ἦλθον καὶ ἐδεξάμην εὐαγγέλια. Ποῖα; Ὅτι αἰρετικοὺς κατεπατήσατε, τοὺς παρανομήσαντας εἰς τὸ βάπτισμα διηλέγξατε. Μὴ τι μάτην ἔλεγον ὅτι σώφρων ἡ γυνὴ ἀπόντος τοῦ ἀνδρὸς τοὺς μοιχοὺς διήλεγξεν, οὐ παρόντος τοῦ ποιμένου τοὺς λύκους ἀπήλασεν, χωρὶς τοῦ κυβερνήτου οἱ ναῦται τὸ πλοῖον διέσωσαν, χωρὶς τοῦ στρατηγοῦ οἱ στρατιῶται τὸ τρόπαιον ἔστησαν, χωρὶς τοῦ διδασκάλου (f. 390) οἱ μαθηταί, χωρὶς τοῦ πατρὸς τὰ τέκνα, μᾶλλον δὲ οὐ χωρὶς. Τὰ γὰρ ὑμέτερα κατορθώματα ἐμὸς στέφανος, ἐμὸν καύχημα.

12 Ἄλλ' ἐπεθυμοῦμεν, φησίν, τὸ πάσχα μετὰ σοῦ ποιῆσαι. Ἀπολογοῦμαι, εἰ καὶ τὰ μάλιστα ἐλύσατε τὴν ὀργὴν τῇ ὄψει. Εἰ γὰρ πατὴρ ἄσωτον υἱὸν δεξάμενος κατηλλάγη καὶ οὐκ ἀπήτησεν αὐτὸν εὐθύνας ἀλλ' εὐθέως περιεπλάκη, πολλῶ μᾶλλον τὰ τέκνα πατέρα δεξάμενα.

13 Ἄλλ' ἐβουλόμεθα, φησίν, τὸ πάσχα μετὰ σοῦ ποιῆσαι. Ἄλλ' ὅμως καὶ ὑπὲρ τούτου ἀπολογήσομαι. Τὸ πάσχα ἐβούλεσθε μετ' ἐμοῦ ποιῆσαι; Οὐ κωλύεσθε· ποιήσατε μετ' ἐμοῦ σήμερον τὸ πάσχα. Δύο οὖν πάσχα ποιήσωμεν; Οὐ, ἀλλ' ἐν καὶ τὸ αὐτὸ πολλάκις. Ὡσπερ γὰρ ὁ ἥλιος αἰεὶ ἀνατέλλει καὶ οὐ βλέπομεν πολλοὺς ἡλίους ἀλλ' ἔστιν εἷς καθημέραν ἀνατέλλων, οὕτω καὶ τὸ πάσχα αἰεὶ τελεῖται καὶ ἐν ἔστιν αἰεὶ ἐπὶ τελούμενον.

14 Οὐχ οἷα τὰ ἰουδαϊκὰ τοιαῦτα καὶ τὰ ἡμέτερα· οὐ δουλεύω τόπῳ, οὐχ ὑπόκειμαι καιρῶν ἀνάγκη. «Ὅσακις γὰρ ἂν ἐσθίητε τὸν ἄρτον τοῦτον καὶ τὸ ποτήριον τοῦτο πίνητε, τὸν θάνατον τοῦ Κυρίου καταγγέλλετε». Καταγγεῖλωμεν καὶ σήμερον τὸν θάνατον τοῦ Χριστοῦ. Ἄλλὰ τότε ἑορτὴ καὶ σήμερον ἑορτὴ. Ὅπου γὰρ ἀγάπη ἑορτὴ. Ὅπου ἀπελάβετε πατέρα, τέκνα, ἑορτὴ. Καὶ γὰρ ἐκείνη ἡ ἑορτὴ ἀγάπης ἐστίν. «Οὕτως γὰρ ἠγάπησεν ὁ Θεὸς τὸν κόσμον ὥστε τὸν υἱὸν αὐτοῦ τὸν μονογενῆ ἔδωκεν ὑπὲρ ἡμῶν».

15 Ἄλλὰ πολλοὶ καὶ ἐβαπτίσθησαν μὴ παρόντος σου. Καὶ τί τοῦτο; Οὐδὲν ἔλαττον ἔχει ἡ χάρις, οὐ χωλεύει ἡ δωρεά. Παρόντος ἐμοῦ οὐκ ἐβαπτίσθησαν, ἀλλὰ παρόντος τοῦ Χριστοῦ ἐβαπτίσθησαν. Μὴ γὰρ ἄνθρωπός ἐστιν ὁ βαπτίζων; ἄνθρωπος τὴν δεξιὰν δανερίζει, Θεὸς τὴν χειρὰ κινεῖ· μὴ ἀμφίβαλλε περὶ τῆς χάριτος, ἀγαπητέ. Διὰ τί; Ἐγὼ λέγω· τὸ βάπτισμα δῶρόν ἐστιν.

16 Προσέχετε μετὰ ἀκριβείας τῷ λόγῳ. Ὡσπερ ἐὰν πράξης δέησιν καὶ λάβῃς αὐτὴν ὑπογεγραμμένην, οὐ περιεργάζῃ εἰς ποῖον κάλαμον ἔγραψεν ὁ βασιλεὺς, οὐδὲ εἰς ποῖον χάρτην οὐδὲ εἰς ποῖον μέλανα (f. 390v) ἀλλ' ἐν μόνον ζητεῖς εἰ ὁ βασιλεὺς ὑπέγραψεν, οὕτω καὶ ἐπὶ τοῦ βαπτίσματος χάρτης τὸ συνειδός, κάλαμος ἢ γλῶσσα τοῦ ἱερέως, χεὶρ ἐστὶν τοῦ Πνεύματος ἢ χάρις. Εἴτε οὖν δι' ἐμοῦ, εἴτε οὖν δι' ἐκείνου, ἢ αὐτὴ χεὶρ γράφει.

17 Ἡμεῖς ὑπηρεταὶ ἐσμέν, οὐκ αὐθένται· καὶ Παῦλος ὑπηρετὴς ἐστίν· «Οὕτω, φησὶν, ἡμᾶς ἄνθρωπος λογιζέσθω ὡς ὑπηρετὰς Χριστοῦ καὶ οἰκονόμους μυστηρίων Θεοῦ». «Τί γὰρ ἔχεις ὃ οὐκ ἔλαβες;» εἴ τι ἔχω, ἔλαβον· εἰ καὶ ἔλαβον, οὐκ ἐμόν, ἀλλὰ τοῦ δεδωκότος τὸ δῶρον· μὴ τοίνυν, ἀμφίβαλλε ἀγαπητέ. Ἡ χάρις ἀπηρτισμένη, ὁ τόπος οὐκ ἐκώλυσε, εἴτε ἐν πλοίῳ· ὁ Φίλιππος ἐν ὁδῷ ἐβάπτισεν, ὁ Παῦλος ἐν δεσμοτηρίῳ, ὁ Χριστὸς τὸν ληστὴν εἰς παράδεισον εἰσήγαγεν.

18 Χαίρω διὰ ταῦτα καὶ εὐφραίνομαι καὶ τὰς εὐχὰς τὰς ὑμετέρας ἀπαιτῶ μεθ' ὧν ἀπήλθον, μεθ' ὧν καὶ ἐπανήλθον. Ἐκοινωνήσα μὲν πελάγει ἀλλ' ἐν πελάγει γαλήνην ἐποίησεν ἡ ὑμετέρα ἀγάπη. Οὐκ εἰσῆλθον εἰς πλοῖον χωρὶς ὑμῶν, οὐ κατέβην εἰς πανδοχεῖον χωρὶς ὑμῶν, οὐκ ἐπέβην πόλει ἢ ἐκκλησίᾳ χωρὶς ὑμῶν, ἀλλὰ κἂν κεχωρισμένος ἦμην τῷ σώματι, συνδεδεμένος τῇ ἀγάπῃ.

19 Ἐβλεπον τὴν ἐκκλησίαν καὶ ἐν πελάγει ἀσάλευτον· τοιοῦτον γὰρ ἡ ἀγάπη, οὐκ οἶδεν στενοχωρεῖσθαι· εἰσήειν εἰς ἐκκλησίαν, παρειστήκειν θυσιαστηρίῳ καὶ δι' ὅλου τῆς ὑμετέρας ἐκκλησίας ἐμεμνήμην, εὐχὰς ἀναφέρων καὶ ἔλεγον· Κύριε, τὴν ἐμπιστευθεῖσάν μοι ἐκκλησίαν ἔχε ἐν παρακαταθήκῃ· οὐ πάρεμι ἐγώ, ἀλλὰ πάρει σύ, ὁ ἐκεῖ με ἀγαγὼν καὶ τῇ τοῦ Θεοῦ χάριτι πλεόν οὗ ἦτησα ἐγένετο. Ἐγὼ ἦτησα ἵνα διατηρήσῃ, αὐτὸς καὶ ἐπλεόνασεν· μαρτυρεῖ τὸ παρὸν πλῆθος, τσοσῦται κομῶσαι ἄμπελοι καὶ οὐδαμοῦ ἄκανθα, καὶ τσοσῦτα πρόβατα καὶ οὐδαμοῦ λύκος· εἰ δέ που λύκος, μεταβάλλεται καὶ γίνεται πρόβατον· αὐτὸς ὑμᾶς διετήρησεν, αὐτὸς ἐμὲ ἐπανήγαγεν, αἱ εὐχαὶ αἱ ὑμέτεραι τὴν ἀρρωστίαν μου διώρθωσαν· τοῦτο ἐγὼ λέγω ἐκάστης ἡμέρας.

20 Ἡ ἀποδημία ἡ ἐμὴ τὴν πόλιν ὑμῶν ἐστεφάνωσεν· ὅτι ἠγαπᾶτε καὶ πρὸ τούτου δηλον, ἀλλ' οὐ πᾶσιν εὐδηλον, ὁ ἀγαπῶν (f. 391) ἦδει μόνος, ὁ δὲ χωρισμὸς ἤλεγξεν τὴν ἀγάπην. Ἀεὶ ποτε ἐρχόμενοι ἐν τῇ Ἀσίᾳ ἀπήγγειλον ἡμῖν· ἀνήψας τὴν πόλιν. Καίτοι ἡ ἀγάπη μαραίνεται τῷ χρόνῳ, ἡ δὲ ὑμετέρα ἀγάπη ἠύξθη, οὐ λήθην ὑπέμεινε, ἀλλὰ πλεόν ἐπυρώθη. Ἀλλ' ἀξιῶ καὶ παρόντα με ὁμοίως φιλεῖν· οὗτός μου θησαυρός, οὗτός μου πλοῦτος, διὰ τοῦτο τὰς εὐχὰς τὰς ὑμετέρας ζητῶ· αἱ εὐχαὶ αἱ ὑμέτεραι τεῖχος ἐμοὶ καὶ ἀσφάλεια.

21 Μὴ μοι λέγε· ἐγὼ λαϊκός· πῶς εὐξομαι ὑπὲρ ἱερέως; Ἄκουε τῆς γραφῆς λεγούσης· «προσευχὴ δὲ ἦν ἐκτενὴς γινομένη ὑπὸ τῆς ἐκκλησίας» καὶ ἐλύθη τὰ δεσμὰ Πέτρου· Παύλου δὲ τὴν σιωπὴν ἔλυσεν εὐχή· λέοντας ἐχαλίνωσεν εὐχή· τὸ κῆτος ἐφίμωσεν εὐχή· παράδεισον ἠνοιξεν εὐχή· εὐχὴ οὐρανοῦ ἀψίδας ἀνεπέτασεν· εὐχὴ Κορνηλίου τοὺς οὐρανοὺς διεπέτασεν· εὐχὴ τὸν τελώνην δίκαιον εἰργάσατο.

22 Ταύτην αἰτοῦμαι παρ' ὑμῶν τὴν ἀσφάλειαν, ὑπὲρ ταύτης χάριν αἰτῶ, ἵνα ὁ Θεὸς τὰς εὐχὰς τὰς ὑμετέρας δεξάμενος καὶ τῶν παρόντων καὶ τῶν μελλόντων ἀγαθῶν τὴν ἀφθονίαν ὑμῖν χαρίσῃται ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ, ᾧ ἡ δόξα εἰς τοὺς αἰῶνας. Ἀμήν.